

Басанець Ю. П., старший викладач
кафедри рисунку і живопису,
Київський національний університет
технологій та дизайну;

Пашукова С. Г., старший викладач
кафедри рисунку і живопису,
Київський національний університет
технологій та дизайну

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДІ

Естетичне виховання є одним з пріоритетів у формуванні духовного та художнього світу молоді. Його мета – навчити студентів любити, сприймати і насолоджуватися прекрасним. Мистецтво відіграє важливу роль у вихованні культури сприйняття і почуттів та формуванні системи цінностей, оскільки суб'єктивне сприйняття художніх творів сприймається як естетична насолода. Формування духовних потреб людини має надзвичайно важливе значення, оскільки відноситься до вищих потреб (краса, прекрасне, гармонія, симетрія). Для виховання творчої людини сучасна освіта має застосовувати креативні методи навчання [1, с. 77].

Художньо-естетична компетенція особливо важлива для студентів мистецького спрямування. Вона охоплює різні категорії та поняття: розуміння прекрасного та потворного у мистецтві, розвиток художніх здібностей і прагнення створювати прекрасні творчі роботи, розвиток естетичних почуттів, переживань, умінь тощо [2]. Художньо-естетична компетентність формується на таких цінностях, як мистецтво, краса, творчість, задоволення, гармонія, щастя.

До основних цілей сучасної художньої освіти можна віднести підвищення загального значення культури і мистецтва в освіті та збереження системи художньої освіти у галузі культури і мистецтва.

Художня освіта має забезпечити вирішення таких задач, як:

- підготовка творчої молоді до професійної діяльності у галузі мистецтва і культури та педагогів для забезпечення системи художньої освіти;
- широке впровадження художньої освіти для виявлення талантів і розкриття творчого потенціалу обдарованих дітей і молоді та забезпечення належних умов для їх освіти і творчого розвитку;

- формування і розвиток естетичних потреб і смаків усіх верств населення;
- реалізація потенціалу мистецтва для розвитку етичних принципів та ідеалів індивіда і суспільства.

Філософська наука естетика має важливе значення для митців, оскільки вона вивчає такі взаємопов'язані явища як сферу естетичного як ціннісного відношення людини до дійсності та сферу художньої діяльності людини [3]. Естетика вивчає закономірності естетичного та художнього освоєння людиною світу, виробляє критерії естетичної оцінки і програми художньої діяльності. У художній сфері естетика означає позитивне сприйняття світу і виражається через виховання правильного художнього смаку (вивчення шедеврів світового мистецтва). У мистецтві естетика означає гармонію кольорів, кольорові відношення, певний колорит у живописній роботі, вільна манера письма, краса і сила лінії, правильність тональних відношень у рисунку.

Розглянемо основні естетичні категорії сприйняття навколишнього світу в образотворчому мистецтві: прекрасне і потворне, міра і гармонія.

Прекрасне – це найкрасивіше, коли спостерігається гармонійна єдність та абсолютна досконалість у формі та засобах вираження (колір, тон, тінь, світло). Людина осягає красу, отримує задоволення і переживає позитивні емоції. Потворне – це порушення канонів єдності роботи у формі та змісті (порушення композиції, брудний невиразний колір, недотримання пропорцій, порушення законів лінійної перспективи). Хаотичність і несмак спричиняють негативні відчуття.

Ми вважаємо, що така естетична категорія, як гармонія заслуговує більш детального розгляду, оскільки на її принципах будується все в образотворчому мистецтві, від її наявності чи відсутності залежить те, як ми сприймаємо художній твір. Гармонія – це певна узгодженість і послідовність всіх елементів творчої роботи (у живописі мають значення правильні кольорові відношення, гра тепло-холодних тонів, пропорції, правильний рисунок і мазки; у рисунку це пропорції, сила натиску і напрям лінії, активно покладені лінії та штрихи для гарного вираження художнього сенсу). Це впорядкована, цілісна і досконала організація об'єкта відповідно до норм естетики. Не менш важливо, щоб творчий процес був активним у плані сприйняття і фізичної роботи. Принцип гармонії перш за все потрібно застосовувати до естетики кольору. Правильні колірні відношення і є гармонією. Щоб вирішити проблему монотонності, слід використовувати контрастні кольори за тональністю і насиченістю. Пропорційні відношення стали основою композиції багатьох творів світового мистецтва і

сприймаються як гармонійні. Взагалі, гармонія досить динамічна категорія, що передбачає розумне співвідношення порядку і хаосу залежно від цілей митця.

Таке поняття як гармонія водночас тісно пов'язане і неможливе без іншої філософської категорії. Міра – це принцип, на основі якого можлива гармонія як якісна визначеність, єдність і вираження цілого, що складається з частин. Міра має і естетичний, і моральний, і нормативний характер. Міра у кольорі – це правильно підібраний колір, пропорція – це співрозмірність об'єктів відповідно до побаченого (об'єкт на задньому плані має обов'язково бути там відображеним, а не виходити на передній план). Міра у товщині фарби – в олійному живописі не потрібно наносити дуже товстий шар. Поняття міри завжди вказує, що для людини найкраще, і це вже має певний естетичний зміст.

Поняття «художнє» у мистецтві є засобом для засвоєння культурологічних знань та вироблення практичних творчих умінь. У художній сфері ми розглядаємо мистецтво як образне творче осмислення та освоєння дійсності, спосіб пізнання світу і самовираження через рисунок і живопис.

Усі види діяльності людини поділяються на репродуктивну (відтворення за зразком) і творчу (створення якісно нового твору за формою вираження). Творча діяльність важливіша і для індивіда, і для суспільства, оскільки завдяки цьому відбувається індивідуальне відтворення зовнішнього світу через призму бачення митця і перетворення самого митця в середині. Для того, аби піднятися на рівень творчості людині потрібно пройти шлях репродукції, перебувати у сприятливому середовищі для професійного виховання і зростання та багато працювати над собою і постійно вивчати натуру. Навчання у закладі освіти у митців позитивно впливає на розвиток художньо-естетичної творчості студентів.

Художній розвиток особистості є необхідною умовою для успішної діяльності людини, оскільки він впливає на її духовну культуру та на реалізацію її творчих здібностей. Завдяки художньому розвитку особистості передаються загальнолюдські цінності від покоління до покоління. Художня освіта розвиває здібності перетворювати себе та навколишній світ, допомагає людині самовиражатися і реалізовувати свої творчі задуми і таланти, створюючи нові загальнолюдські цінності і духовного, і матеріального характеру.

Саме художня освіта навчає студентів розуміти гармонію і симетрію, розрізняти кольори та їх відтінки, відчувати та виражати пропорції, форми, а також виховує гарний художній смак [4]. Фахівець здатен до художнього та образного освоєння навколишнього світу та створення художньої реаль-

ності, втілюючи її в реальній формі. Споглядання та відтворення різних творів мистецтва сприяють художньо-естетичному розвитку особистості. А результати власної творчої діяльності приносять задоволення і внутрішню гармонію.

Художньо-естетичне виховання є необхідною частиною навчально-виховного процесу для виховання майстра, здатного творити прекрасні роботи. Формування художньо-естетичної компетентності відбувається через художньо-естетичну діяльність, як найвищий етап розвитку потреби у прекрасному і творчої активності. Унікальність художньої освіти полягає в тому, що вона відіграє особливу роль у духовному житті людини та суспільства завдяки цілісному сприйняттю світу в єдності особистого досвіду, буття культури та здобутків світового мистецтва.

Список використаних джерел

1. Близнюк В. В. Людський капітал і ринок праці. *Економічна теорія*. 2008. № 2. С. 75–89.
2. Выготский Л. С. Психология искусства / ред. М. Я. Ярошевский. М.: Педагогика, 1997. 345 с.
3. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: наук.-метод. посібник. Київ : МАУП, 2000. 312 с.
4. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика : монографія. Київ : Промінь, 2006. 431 с.